

РЕАЛЬНІ ТА ПОТЕНЦІЙНІ ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Анотація. Обґрунтовано необхідність дослідження проблеми забезпечення національної безпеки держави у сфері оподаткування. Досліджено основні види реальних та потенційних загроз у цій сфері та їх сегменти. Розглянуто можливі шляхи мінімізації наявних загроз та можливості їх попередження.

Ключові слова: загрози, оподаткування, національна безпека, небезпека, тіньові процеси, корупція, ухилення.

Annotation. Grounded necessity of research of problem of providing of national safety of the state in the field of taxation. It is explored basic types of the real and potential threats in this sphere and their segments. The possible ways of minimization of present threats and possibility of their warning are considered.

Key words: Threats, taxation, national safety, danger, shadow processes, corruption, deviation.

Вступ. Гарантування національних інтересів та економічної безпеки – найважливіші функції держави, реалізація яких покликана посилювати її позиції в міжнародному співтоваристві. Національна безпека, як стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз – необхідна умова збереження та примноження духовних і матеріальних цінностей.

Кардинальні зміни у сфері безпеки, які відбулися в Європі та Україні протягом останніх десятиріч, реалізація стратегії європейської та євроатлантичної інтеграції, зростання рівня та зміна реальних і потенційних загроз національній безпеці, насамперед у політичній, соціальній та економічній сферах, потребують здійснення оцінки сучасних і перспективних загроз національній безпеці України.

Особливої актуальності проблема загроз національній безпеці набуває у сфері оподаткування. Оскільки одне з основних джерел формування прибуткової частини бюджету складають податки та збори (обов'язкові платежі), то їх недопоступлення через податкові правопорушення завдає значної шкоди інтересам держави, на що вона реагує посиленням репресивних засобів боротьби. Непомірний же податковий тягар змушує суб'єктів господарювання приховувати від податкових органів здійснення комерційних операцій або іншими шляхами ухилятися від сплати податків і порушувати податкове законодавство.

Крім того, суспільна небезпека правопорушень у сфері оподаткування не зводиться лише до невиконання бюджету й росту його дефіциту. Ухилення від сплати податків характеризується наявністю у платників податків чітко спрямованого умислу, корисливих мотивів і мети, що полягають у порушенні норм податкового законодавства, навмисному невиконанні конституційного обов'язку кожного громадянина сплачувати податки та збори в порядку й розмірах, установлених законом, а це є значною суспільною небезпекою.

Держава недоотримує значні бюджетні кошти, у зв'язку з чим скорочується фінансування державних програм, а неплательники податків перебувають у вигіднішому становищі порівняно із законослухняними платниками з точки зору ринкової конкуренції і можуть провокувати своїми діями інших суб'єктів економічної діяльності. При значному поширенні фіскальних злочинів, що ведуть до дефіциту дохідної частини бюджету, держава вдається до компенсації нестачі бюджетних надходжень шляхом введення нових податкових платежів, збільшення ставок діючих податків і зборів. Тому в інтересах як суспільства, так і кожного платника податків зокрема важливо, щоб податкове законодавство не порушувалось.

З огляду на зазначене сьогодні в Україні існує нагальна потреба вивчення питання виникнення реальних і потенційних загроз у сфері оподаткування та їх впливу на економічну безпеку держави.

В останні роки вітчизняні вчені, політики та фахівці у сфері економічної безпеки приділяють значну увагу розробці шляхів її гарантування. Дослідженню проблем гарантування сталого і безпечного економічного розвитку держави присвячені праці таких науковців, як О.Дікарев, А.Баркалов, І.Бакушевич, З.Варналій, Я.Жаліло, М.Єрмоленко, Г.Коломієць, О.Новикова, Л.Омелянович та ін.

Однак, незважаючи на істотні наукові доробки в галузі дослідження економічної безпеки, аналіз загроз її гарантування у сфері оподаткування залишається недостатнім. Серед найбільш вагомих робіт із питань теорії і практики оподаткування, які пов'язані з досліджуваною тематикою, варто виділити праці відомих вітчизняних учених: В.Андрущенка, В.Вишневського, І.Луніної, П.Мельника, В.Опаріна, В.Онищенка, А.Соколовської та інших. Проте на теоретичному рівні залишається не дослідженою проблема загального визначення реальних і потенційних загроз у сфері оподаткування та можливих шляхів їх мінімізації.

Постановка завдання. Виходячи з вищевикладеного, нашою метою є дослідження реальних і потенційних загроз вітчизняній національній безпеці у сфері оподаткування з метою уникнення державних збитків.

Для досягнення зазначеної мети перед нами ставляться завдання: дослідити причини та умови існування загроз національній безпеці у сфері оподаткування; з'ясувати зміст таких загроз, їх основні види і сегменти та сформувати напрямки їх можливої мінімізації.

Результати. Ситуація, що склалася сьогодні у вітчизняній сфері оподаткування, свідчить, що в процесі становлення ринкових відносин вітчизняна податкова система виявилася неадекватною до умов ринкової економіки, оскільки не може повністю забезпечити розвиток економічних реформ і добровільну сплату податків. Швидкий розвиток підприємницької діяльності, бізнесових структур збільшив ризик виникнення значного розриву між розвитком бізнесу та можливостями контролюючих органів у сфері оподаткування. Про це свідчить тенденція до зростання умов, які ускладнюють забезпечення надходжень до бюджету в обсягах, адекватних загальному фінансово-економічному результату, і виступають реальними загрозами національній безпеці держави.

До основних із них, на наш погляд, варто віднести:

- “тіньові” процеси;
- незаконну діяльність “фіктивних” суб'єктів господарювання;
- наявність значної суми податкового боргу.

Одним із основних джерел небезпеки для національної економіки є тіньова економіка. Її обсяги в Україні нині, за деякими експертними оцінками, перевищують більше половини внутрішнього валового продукту. Так, за даними Національного банку України, поза офіційною сферою грошового обігу знаходиться більше 15 млрд. дол. США, що обслуговують потреби “тіньового сектора”. Саме цей сектор (до 50% ВВП) за розмірами можна порівнювати з “офіційною економікою” [1].

Крім того, за експертними оцінками, ще 20 млрд. дол. вітчизняних “тіньових” капіталів знаходиться за кордоном. Щорічно нелегальний вивіз вітчизняного капіталу становить 3–5 млрд. доларів, і це, незважаючи на те, що дохідність вивезених за кордон капіталів невисока – 1% [2].

У наукових дослідженнях виділяють різні підходи до визначення поняття “тіньова економіка”. Аналітики розглядають її як діяльність, яка приховується від прямого статистичного обліку чи уваги податкових органів. Одні вчені вважають, що корені цього явища економічного життя в нерозвиненості економічних відносин [3], інші – в надмірному тягареві податкових платежів [4]. При характеристиці тіньової економіки

вживають такі міжнародні терміни, як: “неофіційна”, “неформальна”, “прихована”, “незареєстрована”. При цьому названі поняття мають спільний недолік – недостатню чіткість визначення [2; 5; 6].

Характерними рисами “тіньових” капіталів є: переважне використання в їхньому обігу готівки, у тому числі – доларів; значно вища їх мобільність порівняно з офіційними; висока дохідність, яка утворюється при їх використанні; слугування збагаченню певного кола людей за рахунок обкрадання всього суспільства [7].

Зазначені риси тіньової економіки сприяють зростанню правопорушень у сфері оподаткування, яким характерні високий рівень професіоналізму, тісні міжрегіональні та міжнародні зв'язки, поєднання легальної діяльності з нелегальною тощо.

Слід зазначити, що останнім часом загрози безпеці у сфері оподаткування значно зростають через участь у злочинних угрупованнях корумпованих представників різних ешелонів влади, контролюючих і правоохоронних органів. Тобто, одним із основних сегментів тіньової економіки та механізмом одержання тіньових прибутків є, на наш погляд, корупція.

Корупція є складним соціальним явищем із надзвичайно великою диверсифікацією, тобто різноманітністю його проявів і форм. Вона властива всім країнам, незалежно від політичного устрою та рівня економічного розвитку. Жодна з соціально-політичних та економічних систем не мала й не має повного імунітету від корупції – змінюються лише її обсяги, прояви і можливості, що визначається ставленням до неї держави та суспільства [8].

За даними аналітиків, в Україні сьогодні нема жодної підприємницької структури, яка б для пом'якшення податкового тиску систематично не сплачувала чиновникам і різним представникам контролюючих органів значних грошових сум. З іншого боку, підприємці, шукаючи шляхи зменшення податкового навантаження, самі йдуть на зловживання й підкуп осіб, наділених контрольними та розпорядчими функціями. Вони змушені оббивати пороги міністерств і відомств у пошуках підтримки. Чим більше звертань за допомогою до чиновництва, тим більшою є вірогідність корупційних діянь. У цих обставинах простежується певна закономірність: чим гірше працює економіка країни, чим гірші економічні показники, тим більш поширеною та всеосяжною стає корупція, захоплюючи все нові й нові сфери суспільства [9].

Незавершеність формування правового поля, суперечливість вимог одного закону вимогам інших спричиняє масовий тиск на державні органи, підбурювання їх до корупційних дій із боку підприємців, керівників підприємств різних видів власності з метою захиститись від податкового тиску, різноманітних штрафів, стягнень тощо. Систематичні доповнення податкового законодавства ще більше ускладнюють їх становище, вносять нестабільність у практику бізнесу, зменшують кількість інвесторів і в цілому підривають економічні засади держави. Зазначені негативні явища в державі виступають основними умовами породження корупції в податкових органах, наявність якої підтверджують дані таблиці 1.

Таблиця 1

Результати вжитих заходів щодо вчинення корупційних діянь працівниками державної податкової служби за 2004 – 2006 рр.*

Проведені заходи	2004 рік	2005 рік	2006 рік
Притягнуто до адміністративної відповідальності, осіб	180	207	325
Притягнуто до дисциплінарної відповідальності, осіб	1800	1866	1650
Порушено кримінальних справ, шт.	125	253	325
Притягнуто до кримінальної відповідальності згідно з рішеннями судів, осіб	7	13	19

*Складено за даними Управління по боротьбі з корупцією в органах державної податкової служби за 2004, 2005 і 2006 рр.//www.sta.gov.ua.

Збільшення кількості виявлених фактів вчинення працівниками податкових органів корупційних діянь свідчить про те, що управлінням по боротьбі з корупцією ДПА України та його регіональними підрозділами посилюється робота щодо виконання вимог Закону України “Про боротьбу з корупцією”, однак і вказує на те, що такий негативний феномен сьогодні існує і становить суттєву загрозу безпеці у сфері оподаткування.

Такий стан справ значно підриває національну безпеку держави загалом. Так, за даними міжнародної організації “Трансперенсі Інтернешнл”, яка найґрунтовніше займається дослідженням проблеми корупції в світі, Україна відноситься до країн, в яких корупція досягла значних розмірів. Наша держава займає в рейтингу корупції 122 місце (індекс сприйняття корупції – 2,8 (із 10 можливих)) і знаходиться між Суданом і Камеруном. А взагалі 122 місце займає 8 країн. Це Зімбабве, Болівія, Гватемала, Казахстан, Киргизстан, Нігерія, Судан і Україна.

Зауважимо, що серед країн колишнього СРСР Україна поступається в корумпованості Грузії, Таджикистану, Туркменії та Азербайджану. Росія знаходиться на 90 місці. Найбільший індекс сприйняття корупції серед країн, які входили до складу СРСР, в Естонії (31 місце, індекс сприйняття корупції – 6), Литві (44 місце, індекс сприйняття корупції – 4,6) та Латвії (57 місце, індекс сприйняття корупції – 4) [10].

Отже, факт, що корупція в Україні існує і створює загрозу національній безпеці держави – беззаперечний. Проте об’єктивно оцінити рівень і масштаби поширеності корупції та результати боротьби з нею сьогодні неможливо тому, що не існує загально-визнаних критеріїв оцінки цього явища. Чинна статистика не відображає реального стану справ, її дані не корелюються між різними відомствами і тому викривлюють реальні кінцеві результати боротьби з такими діяннями. Статистичні дані, які узагальнює Міністерство внутрішніх справ, містять лише зведені дані про кількість складених і направлених до суду протоколів щодо корупційних діянь і порушень, у той же час результати розгляду їх судами в цій звітності не передбачені.

За таких обставин неможливо дати повну, виражену та об’єктивну характеристику стану боротьби з корупцією. Суттєві розбіжності щодо результатів боротьби з даним феноменом є навіть між звітами Міністерства внутрішніх справ і Міністерства юстиції України.

Висока латентність корупційних правопорушень не дозволяє лише на базі статистики простежити масштабність і ступінь поширеності корупції. За підрахунками науковців, які вивчають це явище, частка виявлених правоохоронними органами корупційних правопорушень не перевищує одного відсотка від фактично вчинених [9].

Таким чином, головна небезпека корупції полягає в тому, що вона перероджує державний апарат, призводить його до незворотних змін, які можна подолати лише завдяки кардинальним засобам. І саме тому боротьба з корупцією та організованою злочинністю відноситься до найпріоритетніших проблем, що стоять перед українським суспільством.

Наступним важливим сегментом тіньової економіки є ухилення від оподаткування. Статистичні дані свідчать про невпинний ріст злочинів, пов’язаних з ухиленням від сплати податків. Так, якщо в 1995 р. було виявлено 3,4 тис. таких злочинів, у 1996 – 4,7 тис., то у 2006 р. уже 7,3 тисячі.

За результатами оперативно-службової роботи, органами ДПС України у 2006 р. викрито 7251 злочин у сфері оподаткування, в т.ч. 2049 – щодо ухилення від сплати податків, серед яких 1817, або 88,7% становлять ухилення в особливо великих розмірах [11].

Також викрито 340 злочинів, пов’язаних із легалізацією (відмиванням) коштів, здобутих злочинним шляхом, 96 – з ухиленням від повернення виторгу в іноземній валюті

та незаконним відкриттям або використанням за межами України валютних рахунків, 1334 – з незаконним виготовленням, зберіганням і збутом або транспортуванням із метою збуту підакцизних товарів, 346 – із незаконним виготовленням, підробленням, використанням або збутом незаконно виготовлених, одержаних або підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок. Питома вага зазначених правопорушень подана на рисунку 1.

З наведених даних бачимо, що найбільшу питому вагу займають злочини за статтями 209 Кримінального кодексу України – легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (41,6%), 212– ухилення від сплати податків, зборів інших податкових платежів (28,3%), а також за статтею 204 – незаконне виготовлення, зберігання та збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (18,4%).

Як правило, злочинці надають перевагу сферам, де можна швидко отримати та накопичити прибуток. До таких сфер, перш за все, відносять: фінансово-кредитну систему, зовнішньоекономічну діяльність, паливно-енергетичний комплекс, виробництво та реалізацію підакцизних товарів, сільське господарство, сферу приватизації, кіновідеобізнес, контрабанду. Шляхи уникнення відрахувань до бюджету з отриманих прибутків обираються залежно від виду несплаченого податку, збору чи іншого обов'язкового платежу.

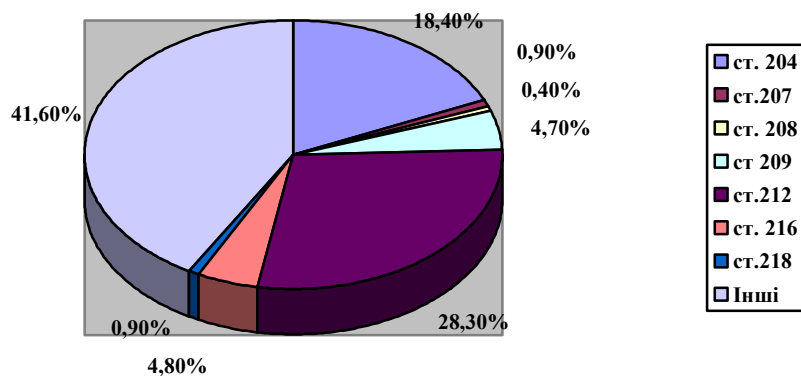

Рис.1. Питома вага викритих податкових правопорушень у розрізі статей Кримінального кодексу України у 2006р.,% [11].

Серед основних способів ухилення від сплати податків найбільшу загрозу безпеці в сфері оподаткування становить необґрунтоване користування податковими пільгами. Хоча пільги в оподаткуванні є складовою частиною бюджетної політики, але при цьому їх обсяги не враховуються ні в дохідній, ні у видатковій частинах бюджету. Донедавна обсяги таких пільг були просто не відомі і при визначенні податкового тиску не враховувались. Крім того, відповідальності за нецільове використання коштів, отриманих у результаті використання пільг, не передбачено.

Такий стан є загрозою безпеці держави. Так, станом на 1.10.2006 р. обсяг реальних утрат бюджету внаслідок застосування пільг в оподаткуванні становив 9,3 млрд. грн. Державний і місцеві бюджети значно втрачають унаслідок пільгового оподаткування за всіма податковими платежами, однак найбільше за основними податками: ПДВ і податку на прибуток (табл.2).

Зазначені в таблиці дані свідчать про те, що лише за 10 місяців 2006р. держава недоотримала внаслідок пільгового оподаткування до державного бюджету 9, 2 млрд. грн., до місцевих – 174, 8 млн. грн. Значні обсяги пільг різко обмежують базу оподаткування, а тому збільшують потенційні загрози безпеці у сфері оподаткування.

Таблиця 2

**Втрати бюджету внаслідок пільгового оподаткування за видами податків і зборів
(обов'язкових платежів) станом на 01.10.2006 р. [11]**

Назва податку	Кількість пільговиків (усього)	Кількість отриманих пільг (усього)	Сума втрат бюджету внаслідок пільгового оподаткування (тис. грн.)		
			усього	до державного бюджету	до місцевих бюджетів
ПДВ	33036	41621	8686378,037	8686378,037	-
Податок на прибуток	1228	1246	488855,996	478871,706	9984,290
Плата за землю	7187	7341	161990,176	-	161 990,176
Місцеві податки і збори	5307	5312	1634,991	-	1634,991
Збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету	6	6	676,847	676,847	-
Збір за спеціальне водокористування	23	23	528,998	-	528,998
Податок із власників транспортних засобів	352	353	414,744	-	414,744
Збір за забруднення навколишнього середовища	2	2	232,117	-	232,117
Акцизний збір із вироблених в Україні товарів	1	1	221,128	221,128	-
Державне мито	4	4	26,849	-	26,849
Платежі за користування надрами	1	1	10,628	-	10,628
Всього	45152	55910	9340970,611	9166147,717	174822,793

Другою умовою, що ускладнює забезпечення надходжень до бюджету і виступає реальною загрозою безпеці у сфері оподаткування, є незаконна діяльність “фіктивних” суб’єктів господарювання. Схеми з використанням такої діяльності дають змогу легальним платникам податків суттєво мінімізувати податкові зобов’язання з податків на додану вартість та прибуток, незаконно відшкодовувати ПДВ із державного бюджету за рахунок перенесення податкових зобов’язань із реально діючих підприємств на “фіктивні”.

Наявна статистична інформація свідчить, що у 2006 році середній обіг коштів на рахунках одного фіктивного підприємства становив понад 5 млн. грн. Ураховуючи, що лише за сім місяців поточного року виявлено майже 4 тис. таких підприємств, загальний обсяг коштів, проведений через їх рахунки з метою ухилення від оподаткування, становив понад 20 млрд. грн. У результаті тільки за ПДВ, який є найбільш прогнозованим податком, бюджет не отримав приблизно 3,5 млрд. грн. [12]. Отже, обіг коштів у цій сфері підприємництва наближається до провідних сфер, що мають стратегічне значення для розвитку економіки України.

Варто зазначити, що виникненню фіктивних підприємств значно сприяють недоліки механізму створення, перереєстрації та ліквідації юридичних осіб. Зокрема, відсутність законодавчо визначеного обов’язку платника податків щодо звернення до податкових органів у визначений термін після державної реєстрації призводить до того, що 25 відсотків новостворених підприємств порушують 20-денний термін звернення для взяття на податковий облік.

До того ж, неоднакове змістове навантаження мають поняття місцезнаходження та юридична адреса в різних нормативних документах. Законодавчо не передбачено чітких вимог до розміщення юридичних осіб в окремо виділених приміщеннях, підтвердження прав власності орендодавця на приміщення, орендовані особою, яка бажає

zareєструватися, мінімальних термінів дії договорів оренди приміщень, вимог щодо наявності на фасаді будівель вивіски про розміщення юридичної особи тощо.

Підґрунтя для створення фіктивних підприємств дає також ускладнена процедура скасування державної реєстрації. За даними податкових органів, понад 43 тис. платників податків не завершили досі процедуру ліквідації [12]. Щодо значної частини таких платників є рішення судів про скасування державної реєстрації або визнання статутних документів недійсними. При цьому прийняття судом рішення про скасування державної реєстрації платника, що не проводив діяльності і не мав боргів перед бюджетом, автоматично робить його боржником, оскільки на нього покладається обов'язок сплати державного мита в сумі 85 грн.

Утрати, які держава несе лише на підтримку супроводження записів про таких юридичних осіб у різних реєстрах, та суми втрат, що виникають у зв'язку із судовим розглядом справ названої категорії, не покриваються 85 гривнями, а ускладнена процедура скасування державної реєстрації практично унеможлиблює виключення таких юридичних осіб із державного реєстру.

До того ж, чинне законодавство та існуючий порядок визнання угод такими, що укладені всупереч інтересам держави, не дають можливості контролюючим органам у сфері оподаткування наповнювати бюджет за рахунок припинення правопорушень, пов'язаних із діяльністю фіктивних суб'єктів господарювання. Згідно зі статистичними даними, в господарських судах задовольняється невелика кількість позовів в інтересах держави. В ДПА, наприклад, ця цифра становить приблизно 27% [11]. Для порівняння: у Нідерландах така цифра становить 90%.

Отже, через існуючі проблеми, пов'язані з діяльністю фіктивних суб'єктів підприємницької діяльності, загрози безпеці у сфері оподаткування зростають, а тому питання існування фіктивного підприємництва потребує якнайшвидшого законодавчого регулювання.

Третьою не менш важливою умовою, що ускладнює забезпечення надходжень до бюджету й виступає реальною загрозою безпеці у сфері оподаткування, є наявність значної суми податкового боргу. Динамічний ряд заборгованості за податковими платежами, який можна проаналізувати на основі статистичних даних ДПА України (рис.2), служить доказом напруженості проблеми збирання податків і зборів в Україні.

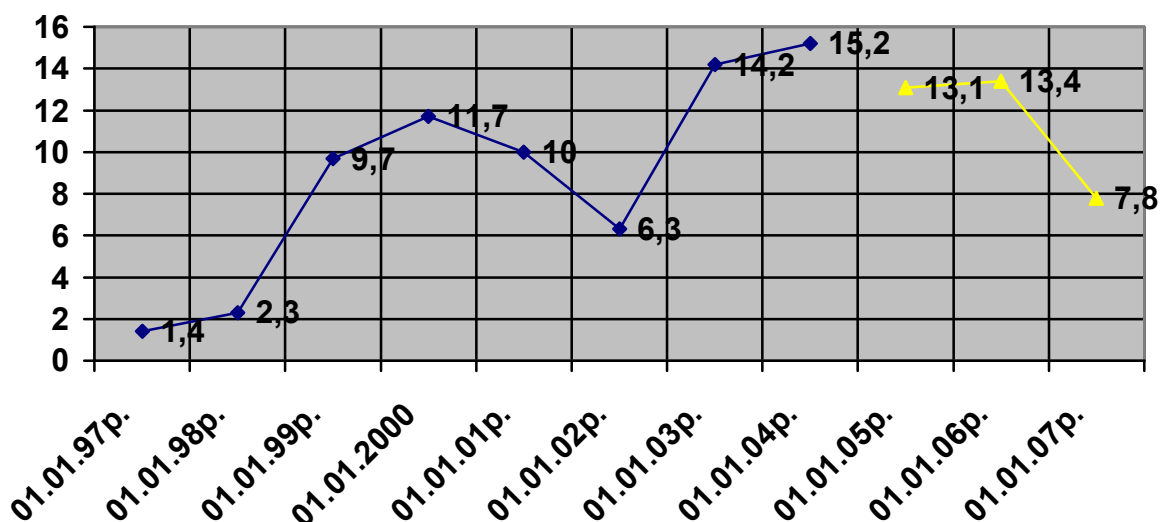

Рис.2. Динаміка податкового боргу (без пені і фінансових санкцій), млрд. грн. [11; 13]

Наведені дані свідчать про різке збільшення суми податкового боргу з 1997 р. до 2004 р. Починаючи з 2005 р., сума податкового боргу зменшується і станом на 1 січня 2007 р. становить 7,8 млрд. грн., що на 7,4 млрд. грн., тобто майже вдвічі, менше за найвищий

показник у 2005 р. (проти 2006 р. сума податкового боргу зменшилась на 1,6 млрд. грн.). Однак така сума боргу все ж є значною і суттєво загрожує безпеці держави щодо гарантування надходжень до бюджету.

Такий стан справ свідчить про те, що тіньові процеси, незаконна діяльність фіктивних структур і наявність податкового боргу є основними реальними загрозами національній безпеці у сфері оподаткування, які вкрай негативно впливають на забезпечення надходжень до бюджету. Збільшення їх кількості викликано впливом багатьох обставин. Одні з них діють на загальнодержавному рівні й відображають недоліки, пов'язані з кризовим станом економіки, інші зумовлені специфічними особливостями функціонування податкової системи та діяльності податкової служби, виконанням її працівниками обов'язків в умовах жорсткого протистояння з боку правопорушників.

Тому першочерговим завданням реформування податкової системи є зосередження особливої уваги на усуненні причин виникнення зазначених загроз.

Висновки. Результати проведеного дослідження дають змогу констатувати, що вітчизняна система оподаткування містить реальні та потенційні загрози національній безпеці держави. Як бачимо, проблема існування тіньових процесів, їх основних сегментів – корупції та ухилення від оподаткування, незаконної діяльності фіктивних структур і податкового боргу – стоїть досить гостро, і, щоб не допустити ще більшого її ускладнення, слід зосередитися на прийнятті першочергових заходів:

- насамперед потребує вдосконалення механізм адміністрування податків і зборів (обов'язкових платежів), щодо яких існують реальні загрози невиконання бюджету;
- доцільно запровадити фінансову відповідальність банківських установ за невиконання розпоряджень податкових органів про зупинення операцій за розрахунками з фіктивними фірмами, а також порядок позбавлення комерційних банків ліцензій на виконання банківських операцій у разі виявлення серед клієнтів таких фірм;
- варто посилити боротьбу з корупцією серед посадових осіб контролюючих органів у сфері оподаткування;
- потребує обмеження можливості уступки вимоги або переведення податкового боргу;
- необхідно підвищити ефективність фінансових санкцій за несплату податків, несвоєчасне погашення податкової заборгованості, тобто слід створити такі умови, щоб несплата податків була менш вигідна платнику, ніж залучення кредитних ресурсів для своєчасної їх сплати.

Зазначені заходи можуть бути основними складовими вирішення проблеми зменшення загроз національній безпеці України у сфері оподаткування. Однак вони не можуть розроблятися у відриві від процесу загального оздоровлення економічної системи держави, спрямованого на гармонізацію інтересів державного апарату і громадянина, створення максимально сприятливих умов для функціонування суб'єктів господарювання у правовому полі.

Тому нейтралізація загроз національній безпеці держави у сфері оподаткування залежить також від вдалого визначення та компонування пріоритетів держави у сфері бачення власних національних інтересів та їхнього захисту. Неабияким стимулом для їх подолання є зростання рівня життя населення та формування міцного середнього класу, зацікавленого у зрозумілих і загальнообов'язкових правилах ведення економічної діяльності на всіх рівнях.

Отже, оцінку загроз у сфері оподаткування слід розглядати як наукову основу розробки критеріальної бази і побудови системи гарантування національної безпеки держави. Специфіка розвитку сучасної економічної науки робить можливим і необхідним подальше проведення системних досліджень даної проблематики. Тому в перспективі потребують дослідження інші види загроз та їх сегменти у сфері оподаткування, їх оцінка й розробка заходів мінімізації.

1. Бут В. Удосконалення податкової системи України – потужний фактор зменшення обсягів тіньової економіки. <http://ndi.naiu.kiev.ua/publ/but01.html>.
2. Єрмошенко М.М. Тіньові капітали: джерела і механізми нагромадження, шляхи повернення, легалізації і використання // Безпека економічних трансформацій. Матеріали круглого столу. – К.: – НІСДС, Альтерпрес, 2000. – С.131–132.
3. Коломієць Г.М. Корекція державного впливу на розвиток національного капіталу в контексті сучасних гео економічних перетворень // Безпека економічних трансформацій. Матеріали круглого столу. – К.: – НІСДС, Альтерпрес, 2000. – С.128–129.
4. Жаліло Я.А. Безпека економічних трансформацій // Безпека економічних трансформацій. Матеріали круглого столу. – К.: НІСДС, Альтерпрес, 2000. – С. 20–22.
5. Косалс Л. Теневая экономика как особенность российского капитализма // Вопросы экономики. – №10. – 1998. – С.59–80.
6. Кочетов Э.Г. Геоэкономика (Освоение мирового экономического пространства). – М.: БЕК, 1999. – 480 с.
7. Дікарьєв О. Деякі проблеми теорії та практики економічної безпеки України // Регіональні студії. – Вип. 1. – С. 34–38.
8. Концепція боротьби з корупцією на 1998–2005 роки: Указ Президента України від 24 квітня 1998 р. №367/98 // Офіц. вісник. – 1998. – №17. – С.621.
9. Доля Л.М. Корупція в Україні: стан і проблеми. <http://mndc.naiu.kiev.ua/>.
10. <http://www.gwdg.de/-uwwv/>.
11. Статистичний бюлетень, підготовлений за даними оперативного обліку ДПА України, за станом на 1 січня 2007 року, даними Державного комітету статистики України, Національного банку України.
12. <http://www.sta.gov.ua>.
13. Десятнюк О.М., Годованець О.В. Управління податковим боргом: Навчальний посібник. – Тернопіль: Воля, 2005. – 248 с.